

"עם שאינו יודע את עברו ההווה שלו דל - ועתידו לוט בערפל" יגאל אלון - פרויקט בתי כנסת עתיקים בגולן כלל השנה את מרבית בתי הספר היסודיים בגולן. התלמידים חפרו בארבעה מתחמים – קצרין, חספין מג'דוליה וכורסי. קבוצות תלמידים מבית ספר אביטל וקבוצת תלמידים מבי"ס הצבי בחרו להעמיק את הלמידה בנושא בתי כנסת עתיקים בגולן והכינו עבודות חקר במספר נושאים.

תלמידי כיתה ו' מאביטל וה' בבית הצבי הפיקו חוברת פרי ותוצר של מסע ארכיאולוגי בבטן אדמת הגולן, הבית של כל אחד מהתלמידים. עבודת החקר מעצימה את הקשר בין העבר להווה ולעתיד. התלמידים נחשפו לנושא, נפגשו עם אנשי השראה, חקרו את השטח עצמו ולמדו מהי ארכיאולוגיה. בנוסף חוו התלמידים, שותפות, עבודת צוות, סקרנות וכוח רצון אמיתי להצלחה ומצויינות.

דבר התלמידים, בית ספר אביטל: "...הבחירה להיות חלק מקבוצת החקר לא הייתה לנו ממש קשה. עניין אותנו לחקור, לגלות דברים חדשים ולהתחבר להיסטוריה בשטח הבית שלנו – שהיה בייתם של קהילות אחרות כבר עוד לפני 2,000 שנה." תוך כדי תהליך כתיבת העבודות **נחשפנו** לעולם חדש מלא מסתורין וסודות מהעבר, **למדנו** והתנסינו במקורות מעניינים ושונים שפתחו לנו דלת לגילויים מרתקים, **חקרנו** דרך השטח את בתי הכנסת העתיקים ופרנסתם של אנשי היישוב היהודי בגולן ו**חתמנו** את עבודות החקר בהרגשת השייכות שלנו לחבל ארץ הייחודי בו אנחנו גרים..."

נושא עבודות החקר הובא לכלל התלמידים במפגש חשיפה בו הוצג בפניהם נושא הארכיאולוגיה בכלל והתיישבות היהודית בגולן בפרט. משם התחילו התלמידים, שבחרו להצטרף לקבוצת החקר, מסע מרתק, מלא השראה וסקרנות שהסתיים בכתיבת העבודות. במהלך הלמידה הם נפגשו עם הארכיאולוגים אונו ברון וערן מאיר, בקרו בארכיון מכון שמיר ובספריית מכללת אוהלו ונתחו מקורות מידע מגוונים העצימו את הקשר בין עבר – הווה – עתיד ולמדו על משמעותה של הארכיאולוגיה ועל ההיסטוריה שלנו כעם.

חופית גולן, מדריכת הפרויקט מטעם מדרשת הגולן מסכמת: התלמידים גילו רצינות ואחריות רבה בתהליך כתיבת העבודות. למדתי מהי שותפות, עבודת צוות, סקרנות וכוח רצון אמיתי להצלחה ומצוינות!! כל הכבוד!

פעילות סיכום הורים וילדים בי"ס הצבי

מבני בתי כנסת בגולן

בתי הכנסת בגולן הם מהתקופה הביזנטית שנקראת תקופת המשנה והתלמוד. מה שמיוחד במבני בית הכנסת בגולן זה שהפתח ממש מפואר ויש הרבה עיטורים. עוד משהו שמיוחד זה שהם מחזיקים עד היום, כנראה בנו אותם ממש טוב.

ממי קיבלו השראה כשבנו את מבנה בית הכנסת כשעדיין לא נהגו להתפלל? התפילות התחילו רק לאחר החורבן.

עובדה זאת חשובה כי עד החורבן לא היה משנה לאיזה כיוון הפתח אבל שהופכים את זה לבית כנסת בשביל תפילה אחרי החורבן צריך שהפתח יהיה לכיוון ירושלים. בית הכנסת בגמלא הוא לפני החורבן - לכיוון מזרח. והבית כנסת בעין נשוט הוא אחרי החורבן כי הוא פונה לכיוון הדרום. בסליקה זה צורה של מבנה. מושפעת מצורה רומית. צורת הישיבה הייתה שלושה אולמות קטנים, שכולם ישבו על ספסלים רק איש אחד עמד באמצע. ארון הקודש בתוך היכלית וזה היה ממוקם בבמת המבנה.

עדויות לחיים יהודים בגולן

בבתי כנסת עתיקים למשל כמו בדבורה נמצאו משקופים מתחת לאדמה עם עיטורי עופות שמחזיקים נחשים, אחד המקומות עם הכי הרבה עדויות לחיים יהודיים בגולן זהו בית הכנסת אום אל קנאטיר ששם נמצאו הכי הרבה מנורות במבנה. חיפשנו בקצרין עדויות כמו משקופים עמודים מעוטרים חרסים וכלים, בעבודה חיפשנו סמלים יהודיים בגולן כמו מנורות, אותיות בעברית, חפצים יהודים. מצאנו עיטורים של מנורות בעיקר בדבורה, כנף, ואום אל קנאטיר. החלטנו ללמוד על הנושא הזה כי עניין אותנו לדעת איזה עדויות יש לחיים יהודיים, איזה בתי כנסת היה, איזה משקופים סמלים כלים ועוד. מצאנו שהסמל שרואים הכי הרבה הוא המנורה. למנורות הגולן יש לפעמים- חמישה, תשעה, ואפילו אחד עשר קנים

בעלי חיים באמנות בתי הכנסת בגולן

בעלי חיים באמנות בתי הכנסת זה הטבעה ופיסול באבן, מעטרים את בתי הכנסת בשביל היופי והסמלים בכל הגולן. בעבודה שלנו אנו מחפשות מה מסמלים העיטורים של בעלי החיים בבתי הכנסת והיכן הם נמצאים. החלטנו לחקור על עיטורי בעלי החיים כי אנחנו רוצות להעמיק בידע ולהבין יותר על התקופות ההן. חיפשנו וחקרנו בספרים, באינטרנט, יצאנו לסיור ונפגשנו עם ארכיאולוג. לטבע הייתה השפעה גדולה עבור תושבי הגולן. החיות הכי נפוצות בבתי הכנסת הן: נשר שמסמל כוח, מהירות וקלות תנועה, ונראה המון בגולן. ואריה שמסמל סמכותיות וגאווה.